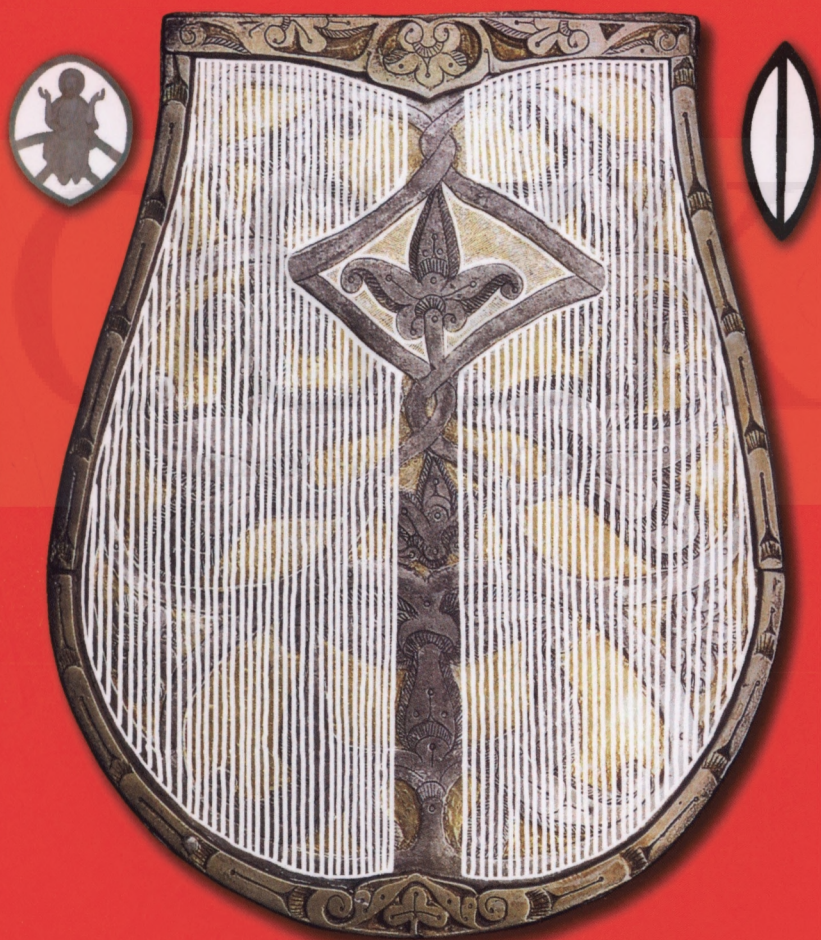

VARGA GÉZA

A Tejút hasadékaiban kelő napistent ábrázolja-e a székelv írás „us” (ős) jele?

ÍRÁSTÖRTÉNETI KUTATÓINTÉZET

VARGA GÉZA

A Tejút hasadékában kelő napistent ábrázolja-e a székelv írás „us” (ős) jele?

ÍRÁSTÖRTÉNETI KUTATÓINTÉZET

ÍRÁSTÖRTÉNETI TANULMÁNYOK

Az Írástörténeti Kutatóintézet sorozata

A szerző e sorozatban megjelent kötetei:

Simon Péter - Szekeres István - Varga Géza:

Bronzkori magyar írásbeliség 1993.

Varga Géza: *Székely rovásjelek hun tárgyakon* 1996.

Varga Géza: *Rovásírás és mitológia* 1998.

Bakay Kornél - Varga Géza: *Rabló, nomád hordák inváziója, avagy a kincses Kelet örököseinek honalapítása?* 1998.

Varga Géza: *The origins of Hunnish Runic Writing* 1999.

Varga Géza: *A székely rovásírás eredete* 1998.

Varga Géza: *A magyarság jelképei* 1999.

Varga Géza: *Mítoszok őre, Velemér* 1999.

Varga Géza: *A székelység eredete* 2001.

Varga Géza: *A finnugor elmélet alkonya* 2006.

Varga Géza: *Így írtok ti magyar őstörténetet* 2010.

Varga Géza: *Mandics György rövott múltja* 2013.

Előkészületben:

Varga Géza: *Magyar hieroglif írás*

A kötetek legjobb áron a szerzőtől vásárolhatók meg:

cserepmadar@gmail.com 06(20)534-2780

A sorozat következő köteteinek támogatására szánt összegeket (például az adó 1 %-át) a Nap fiai alapítvány köszönettel fogadja

(1121 Budapest, Irhás árok 56.; adószám: 19670694-1-43,

OTP számlaszám: 11712004-20119296)

A címlapon a karosi tarsolylemez égigérő fájának hasadékában kelő (is)Ten jel.

A hátsó borítón az égigérő fa hasadékában kelő napisten Czibor Imre edényéről.

(C) Varga Géza 2013. ISSN: 1217-6974 ISBN: 978-963-08-8975-9

Kiadja az Írástörténeti Kutatóintézet baráti köre és a szerző.

Nyomdai előkészítés és nyomtatás: Mondat Kft., Vác, 2014.

Grafika: Varga Géza.

2014

C 203.328

Miért született meg ez a füzet?

E sorok írása közben zajlik egy előadássorozat az ELTE szervezésében „*Rovásírásos emlékeink mint nyelvemlékek*” címmel. A kezdeményezés üdvözlendő és támogatandó.¹

Az előadók között a rovásírás kutatásában már nevet szerzettek mellett olyanok is akadnak, akik eddig ismeretlenek maradtak:

- Zelliger Erzsébet ny. egyetemi docens, ELTE
- Szentgyörgyi Rudolf egyetemi tanársegéd, ELTE
- Tóth Endre ny. főosztályvezető, Magyar Nemzeti Múzeum, egyetemi docens PPKE
- Vásáry István egyetemi tanár, ELTE, az MTA levelező tagja
- Sándor Klára egyetemi docens, SZTE
- Benkő Elek tudományos tanácsadó, vezető kutató, MTA Régészeti Intézet

- Róna-Tas András professor emeritus SZTE, az MTA rendes tagja
- Hosszú Gábor egyetemi docens, BME

Különböző okok miatt nem ad elő Erdélyi István, Ráduly János és Püspöki Nagy Péter. A „szakmán kívüliek” nem kaptak meghívót.²

A gondolat időszerű – ugyanis nincs olyan tudományos fórum, ahol a székely írással kapcsolatban felvetődő kérdéseket meg lehetne vitatni.³ Igaz, ez sem konferencia, csak egy egyetemi előadássorozat.

¹ Monok István főigazgató regnálása idején javasoltam az OSZK-nak az akkor még csak tervezett nyelvemlék-kiállításukon a rovásírásos nyelvemlékek (köztük a budapesti hun jelvény székely betűkkel írt magyar nyelvű feliratának) bemutatását is. A felvetéssel érdemben nem is foglalkoztak, mondván, hogy én nem vagyok szaktekintély, a megrendelő pedig nem akart rovásírással írt nyelvemlékeket szerepeltetni a kiállításon. Erről egy hirtelen született mentegetőző táblát is kitétek a kiállítás megnyitóján, amit a nyelvész szakma színe-virága elolvashatott a megnyitón. Ennek hatására aztán Hiller István miniszter leváltotta Monok Istvánt a főigazgatói székéből. A magyar értelmiség egy rétege felháborodott a leváltáson, egyúttal azonban el is gondolkozhatott a székely írás indokolatlan mellőzésén. Az ELTE előadássorozatának létrejöttében ez az előzmény is szerepet játszhatott.

² Kivétel Hosszú Gábor, aki műszaki létére is előadhat a székely írásról.

Az ELTE korábban azzal tette hirhedtté a nevét a rováskutatók körében, hogy itt tanszékvezető lehetett az a Horváth Iván, aki a székely írást – minden komolyan vehető ok nélkül, a közismert szakmai ellenérvek dacára – humanista kitalációnak minősítette.⁴ A sorozat elvileg lehetőséget ad az egyetemnek e csorba kiköszörülésére.

Azért csak elvi ez a lehetőség, mert a jelek szerint az előadók úgy lettek kiválogatva, hogy a személyük garantálja az akadémikus álláspont megkérdőjelezhetetlenségét. E kör szerint a székely írás arameus-ótürk eredetű és betűző rendszerű, amiről nem nyitnak vitát. Örvendének (egyúttal azonban meg is lepődnék), ha az előadásokon elhangozna ettől eltérő vélemény is.

Az előadássorozatot Szentgyörgyi Rudolf vezeti, aki rokonszenves őszinteséggel vallotta be, hogy ő is csak most ismerkedik a rovásírással. Ismertetvén a kérdés szakirodalmát, megemlítette a nagy elődöket is, meg az újabb kutatók egy részét (pl. Simon Pétert is). Bemutatta e sorok írójának két kötetét is, de csak a tudománytalan törekvések példaként.

A kutatók, a kutatástörténet és az előadások ismertetése közben Vásáry István javasolta, hogy a régieket kellene előnyben részesíteni az újabbakkal szemben. A mellőzendő újak között megemlítette Simon Pétert, akit kedves embernek tartott, de akinek az állításait „nem hitte el”.

Vásáry István álláspontjával nem érthettem egyet, ezért hozzászólóként elmondtam, hogy a régiek tudása a felfedezések következtében alaposan devalválódott. Néhány egyszerű leíráson kívül szinte semmi sem használható a munkásságukból. Tudománytörténeti érdekességet jelentenek csupán. Példaképpen megemlítettem Német Gyula véleményét az „us” jelről. Ő még nem tudta hová tenni ezt a jelünket. Az újabb felismeréseknek köszönhetően azonban már tudjuk, hogy az

³ Hallgatóként a nagyközönség is megjelenhet az előadásokon, sőt kérdéseket is feltehet, hozzászólásra azonban itt sincs mód. Ezt kívánja pótolni ez a füzet.

⁴ E magyar- és tudományellenes téveszméje dacára Horváth Iván a tudós kutatók között említett meg az előadás-sorozaton. Azért nyilvánvaló Horváth Iván tévedése, mert a székely írásnak seregnyi olyan jele van (s ezek közé tartozik a most tárgyalandó „us” jel is), amelyek szerepelnek korai – a humanisták által még nem ismert – írásokban, pl. a hettita (újabbban luwiai) hieroglif írásban is.

„us” a Tejút hasadékát ábrázolja, ahol karácsonykor a Nap felkél – s ezért használja e jelet vagy 30 000 éve az emberiség (ekkor a hallgatóság egyet nem értőleg felhőrdült).

Nos, e füzet azért jelent meg, hogy a felhőrdülők összevethessék Németh Gyula álláspontját ama tényanyaggal, amiből a fenti álláspon-tomat 40 éves kutatásaim során levontam.⁵

A veleméri Szentháromság-templom hajóját és szentélyét elválasztó diadalív fölött a Tejút ha-sadékában megszemélyesített kettőskeresztként diadalmasan megjelenő Isten

⁵ Mivel a hörgés (akár egyetértő, akár egyet nem értő hörgésről van szó) nem számít tudományos igényű kritikának, az álláspontom érdemi hozzászólás nélkül maradt. Egyelőre az ELTE-n senki nem is lenne képes tudományos igényű kritika megfogalmazására, vagy hasznos párbeszéd folytatására. Ugyanis – a jelek szerint – semmi sem változott 1996 óta, amikor Sándor Klára közreadta a véleményét, miszerint a tudomány nem ismeri a székeley rovásírást. A változás csak remélhető.

Módszertani segédlet

A közönség soraiban ott ült Mandics György is, aki a módszertant emlegetve utasította el az általam mondottakat. Sajnos nem fejtette ki pontosan, mire is gondolt; de az igaz, hogy az eltérő eredményhez egy körültekintőbb módszertanra épített megközelítés vezetett.

A „régiek” szerint a székely írás egy ábécé (s az egy hangot jelölő betűi mellett létező másfajta jeleiről lényegében nem vettek tudomást). Eközben az „újak” némelyike szó- szótagoló rendszernek tekinti a székely írást (amelynek van egy szójelekből kialakult ábécéje is).

A módszertanilag hibás alapvetés következtében törvényszerűen vallott kudarcot minden akadémikus próbálkozás, amely a székely írást betűírásként próbálta meg rokonítani más írásrendszerekkel.

A kilencvenes években elvégzett akrofónia-rekonstrukcióknak köszönhetően a székely jelek párhuzamait antik írások szójeleiben és a népi jelkészlet hieroglifáiban találtuk meg. Az így feltárt szójelek az ősvallás legfontosabb tételeit illusztrálják, egyúttal új nyelvi anyagot és összefüggéseket is szolgáltatva.

Módszertani jelentőségű felismerés volt az is, hogy szükséges és lehetséges a jelek képi tartalmának a tisztázása. A megismert nyelvi és képi tartalmak alapján a székely írás végső soron a kőkori ősvallás általánosan elterjedt ábrázolási konvencióiból született meg.

Az 1992-ben Nemetz Tibor matematikussal elvégzett valószínűség-számításunk azt bizonyította be, hogy a hasonlóság a jelek világában is a rokonság jele. Azaz a Föld időben és földrajzilag is távoli lineáris jelrendszereiben megtalálható formai párhuzamok szinte kivétel nélkül a genetikai kapcsolatnak köszönhetőek. A fentiekből következően az írás monogenezis útján keletkezett és a közös jelek egyetlen központból terjedtek el még a kőkorban.

A magyar jelkincs összefüggésrendszerének korlátai távolabb kerültek. A székely írás korábbi leírásai a klasszikus székely írásra sem igazak (mert nem akarnak tudni a szójelekről). Pl. kiderült, hogy az archaikus fazekas-edényeinken lévő díszítések a székely szójelek segítségével elolvashatóak. Ugyanez igaz a honfoglalás-kori és a sztyeppei régészeti leletekre, vagy a koronázási jelvényeinkre is.

Itt az ideje, hogy a szakma felébredjen százéves álmából és elkészítse a székely írás módszertanilag is megalapozott leírását.

A magyar hieroglif írás „us” (ős) jele

1. ábra. A nagytótlaki Szt. Miklós-kerekegyház mennyezetének freskója (balra), a velemeri Szent-háromság-templom mandorlája (középen) és a nikolsburgi ábécé „us” (ős) jele (jobbra); a két szélső jelben a szár „növényi szár, úr”, a középsőben az Egy hieroglifa jelképezi az Istent

Az „us” (ős) hieroglifa képi tartalma

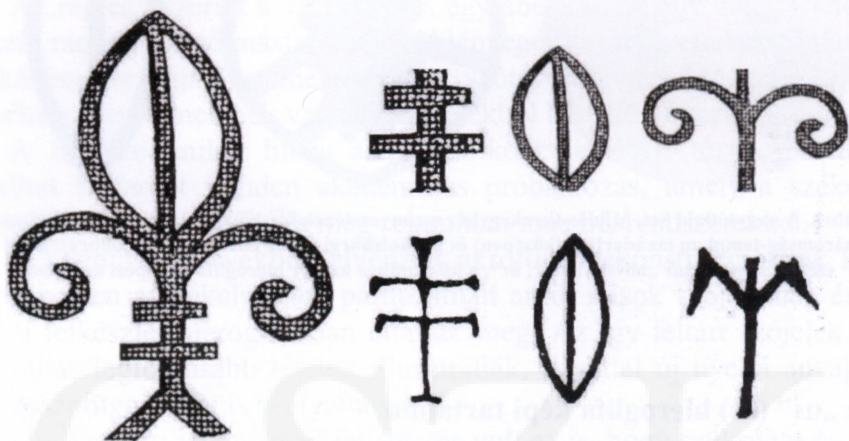
Az „us” (ős) hieroglifa egy ligatúra. A kör, vagy szilvamag alakú keret a Tejút hasadékát ábrázolja. A keret által körbezárt szár „úr” hieroglifa a Tejút hasadékában karácsonykor kelő Napot (napistent) jelképezi (1. ábra). Esetenként a napistent másik jel (pl. az Egy, az Üdő, vagy a Ten hieroglifa) helyettesíti (1., 9., 17. és 18. ábra). Az „us” jel az eget tartó fa törzsén, vagy csúcsán jelenik meg (2-4., 8., 14. és 18. ábra).

Az „us” (ős) hieroglifa jelentése és hangalakja

Az írástudomány sokáig csak az „us” jel nikolsburgi előfordulását ismerte. Németh Gyula még azt írta róla: „Rejtelmes – legalább egyelőre – a nikolsburgi ábécé us jele is”⁶ Az „us” jel szemantikájának feltárását a párhuzamok feltérképezése tette lehetővé (1-18. ábra).⁷

⁶ A magyar rovásírás, A magyar nyelvtudomány kézikönyve, MTA, Budapest, 1934. 23. oldal. Hozzátehetjük: az „us” kérdésében az előrelépést akadályozta ama évtizedeken át uralkodó téveszme, miszerint magyar ősvallás nem létezett, e kifeje-

Az égigérő fa hieroglifikus ábrázolásai (2.-4. 9., 14., 15. és 18. ábra) tartalmazzák az *isten* szót és az „us” (ős) jelet.⁸ A hettita hieroglif írásban e jel „isten”, a kínai írásban „főút”, a sumerben pedig „Samas napisten” jelentésű (5. ábra).⁹ Megszemélyesített változata is van (6. ábra). Ezek alapján az „us” hieroglifa az égigérő fával azonos isteni ősrünk jelképe.¹⁰

2. ábra. Az énlakai unitárius templom szójelekkel írt *Egy isten* mondatjele

zésnek még a használata is eleve tudománytalan. Így a jel szemantikájának feltárása fel sem merült, bár a nyelvész Németh Gyula számára nyilvánvaló lehetett volna, hogy *ős* szavunkat a korai latin ábécénk hiányosságai miatt egykor csak *us/vs* alakban írhatták le. *Ős* szavunk mai alakja a XVIII. század második felétől igazolható, első fennmaradt alakváltozatai: *ausi, esu, vsu, ise, vs, vus*.

⁷ Az énlakai *Egy Usten* mondatjel elolvasása döntő jelentőségű volt. Segített felismerni az „us” szójel voltát s az égigérő fához való kötődését. (Varga/1993/102; Varga/2001/164). Azt bizonyítja, hogy *dísz* és *írás* nem egymást kizáró fogalmak.

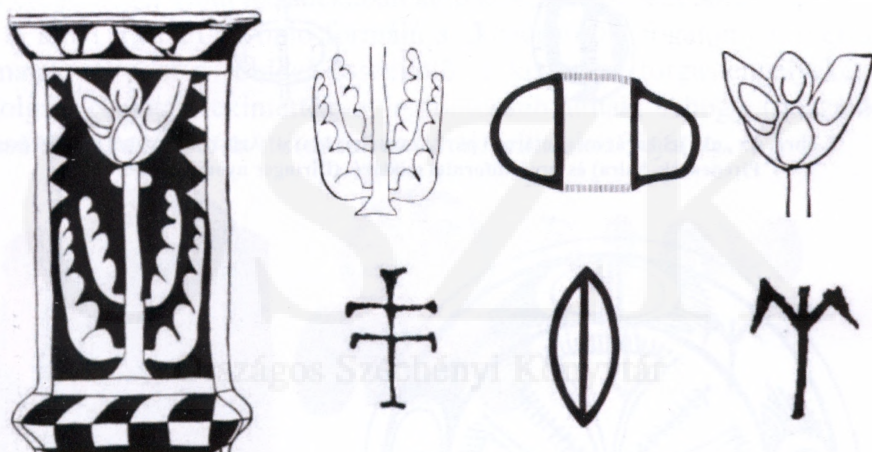
⁸ Az *isten* első szótagja az *ős* szavunkkal azonos eredetű, az utótag pedig a világ megszemélyesített forgástengelyére (a Tejútra, égigérő fára) utal.

⁹ Az 5. ábra mindhárom jele a Tejút hasadékát ábrázolja. A kínai „főút” jelentése a Tejútra az égbe vezető, legfontosabb útra utal. A sumer „Samas napisten” jelentés azzal függ össze, hogy a Nap karácsonykor a Tejút hasadékában kél. A hettita (luwiai) hieroglif írás „isten” jele szintén a Tejúttal jelképezi az Istent.

¹⁰ Berze Nagy János népmesekutatótól tudjuk, hogy a magyar néphit szerint az égigérő fa azonos az Istennel.

3. ábra. A tusnádi Vártetőn sziklába vésett *sarokisten* ligatúra és elemei

4. ábra. Az *Egy isten* olvasatú pácini tulipán az égígérő fa jelképe

5. ábra. A sumer „*Samas napisten*”, a kínai „középső út” és a hettita „isten” fogalomjelek a közös kőkori örökség részét képezik, megvilágítják a székely „us” szemantikáját

6. ábra. Az „us” jel megszemélyesítése az Urálból (Szaveljeva nyomán, Kr. e. III-I. szd., balra) és Equadorból (Manuel Palacios fényképéről, jobbra)

7. ábra. Az „us” jel korát meghatározó párhuzamok: a Mas d’ Azil-i barlangból (20 000 éves, Pireneusok, balra) és egy kaliforniai szikláról (Diringer nyomán, jobbra)

8. ábra. A vámfalui fazekasok „Isten szeme” (balra), a velemeriek pedig „Isten valamicsodája” néven emlegetik ezt a mintát (jobbra)

Az „us” (ős) hieroglifa előfordulásai és párhuzamai

Az „us” jel keletkezése a kőkorra tehető, mert felbukkan a mintegy húszezer éves Mas d’ Azil-i jelkészletben¹¹ és ismerik az amerikai indiánok is, akik a kőkorból jutottak el az Újvilágba (7. ábra).

A ligatúrának hun, szkíta,¹² horezmi és hattita¹³ megfelelői vannak s a hattita hieroglif írásban az „us”-nak megfelelő jel az „Isten” szójele.

Magyar népi előfordulásai az *Isten* elnevezéshez (8. ábra) és a tulipánhoz (14-16. ábra) kötődnek, mert ezeket az ősvallás azonosította.

Az „us” jel keresztény változata a mandorla (1. ábra), szilvavag alakú ívében általában Szűz Mária áll, karján a kisdéd Jézussal – azaz a mandorla Jézus születésére emlékeztet. E születésnapot karácsonykor ünnepeljük, amikor a Nap a Tejút hasadékában kél. Vagyis az „us” jel eredetileg a Tejút hasadékában kelő kőkori napistent ábrázolta.

A kínai írásban hasonló formájú a „középső út” fogalomjel, mert a kínaiak az eget a földdel összekötő, a kozmosz forgástengelyeként szolgáló Tejutat tekintették a legfontosabb útnak. Ahogy (hozzánk hasonlóan) a szibériai mítoszok is útnak tekintik a Tejutat.

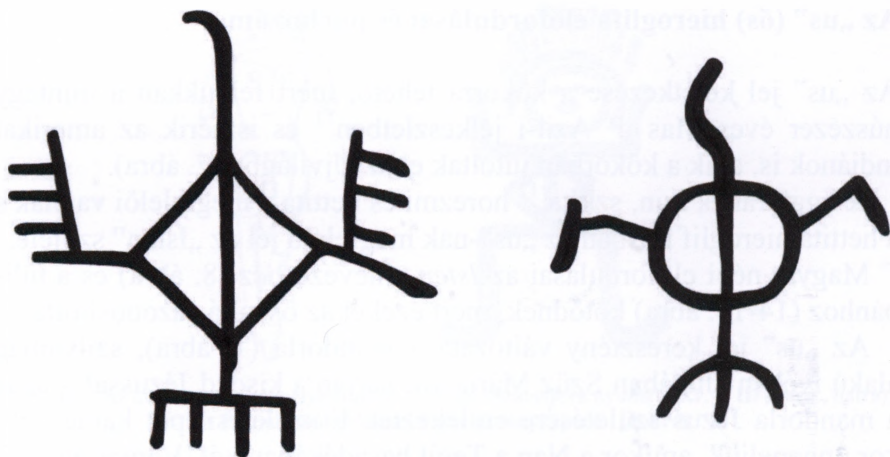
9. ábra. Szkíta korona a Krímből az *Isten* (ős Ten) szójével

¹¹ A Mas d’ Azil-i jelek között a székely írás jeleinek 19 párhuzamát találjuk meg.

¹² A krími szkíta aranykorona központi jelképe az aranyból formált *Isten* szójel. A szkíta „us” közepében a székely „ü” (Üdö) jel rokonságába tartozó sugaras napábrázolás jelenik meg. Azért, mert a szkíta napisten neve *Oitoszür* „Üdö úr”, s mert *Utu* „Idő” sumer napisten hattita jele szintén azonosítható e hieroglifákkal.

A szkíta *Borüszthenész* „Bor isten” névben szerepel az *isten* szó is.

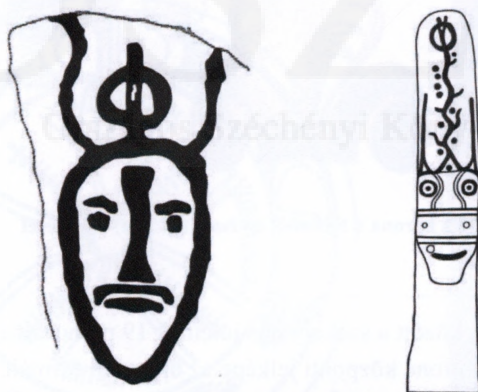
¹³ A hattiták azoktól a hattiaiktól vették át a jeleiket és a vallásuk több elemét, akikről Mészáros Gyula szerint a szkíták származtak. A hattihattita napisten neve *Estan*.

10. ábra. Obi-ugor nemzetségi jelek Csernyecov nyomán; a madár teste az „us” (ős) jellel azonos

A Csernyecov által közölt obi-ugor madarakon, egy széles körben elterjedt ősvallási ábrázolási hagyománynak köszönhetően, székely rovásjelek (a magyar hieroglif írás jeleinek) megfelelői szerepelnek. Megtalálható közöttük az „us” (ős) hieroglifa rokona is (10. ábra).

A turul a magyar hagyományban is az isteni *ős* jelképe.

11. ábra. Jenyiszej vidéki sziklarajz (balra); Minuszinszk-vidéki sztélé (jobbra); a fejen viselt méltóságjelölő több évezredes hagyomány; a Tejútat jelképezik

A felsoroltak összefüggő rendszert alkotnak, amely bizonyítja, hogy az „us” rovásjel az *ős* szójele; a Tejút hasadékában kelő napisten-*ős*ünk végsőkéig leegyszerűsített, kőkori eredetű rajza.

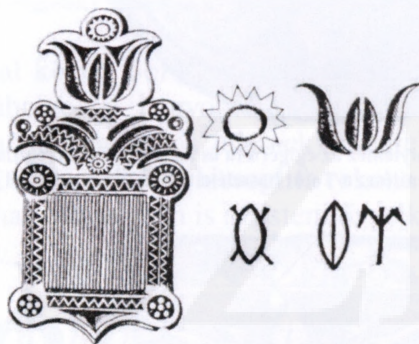
12. ábra. A karosi tarsolyalemez az égigérő fa és az „us” (ős) hieroglifa magas művészi fokon való megjelenítése; a Tejút hasadékában a *Ten* „isten” jel jelenik meg

13. ábra. A tiszabezdédi tarsolyalemez égigérő fájának hasadékában a székely írás „d” betűjének előképe, az ősvallás Du/Dana istenének hieroglifája jelenik meg

14. ábra. A korondi gyertyatartó égigérő fája az *Isten* (ős Ten) szójelet viseli¹⁴

15. ábra. A debreceni csigacsínáló borda *Űdő* isten mondatjele a sumer-szkíta napisten nevét őrzi.

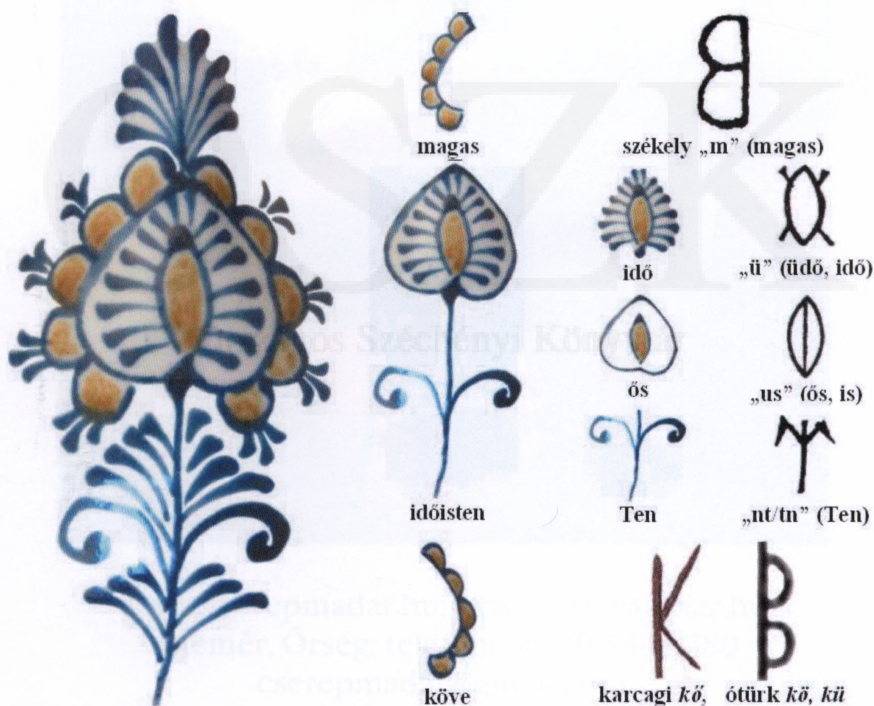

16. ábra. A milejszegi mángorló tulipánja az égigérő fa jelképe, mert a sarok hegyén áll és tartalmazza az „ős” jelét

¹⁴ A „virágdíszén” azért jelenik meg az *Isten* szójele, mert az égigérő fa azonos az Istennel. *Tulipán* szavunk *Dalipinu/Telepinu* hatti/hettita isten nevével rokon.

17. ábra. A Tejút hasadékában minden esetben a magyar hieroglif írás valamelyik, Istenhez kötődő jele jelenik meg: a *Ten* (Isten régi neve), a kereszt (a *Du/Dana* istennév hieroglifája), a kettőskereszt (*Egy* isten jelképe), vagy a *szár „úr”* hieroglifa (az Istennel azonos égigérő fa szára)

18. ábra. A *Magas időisten köve* mondatjel Czibor Imre alsópáhoki fazekas cserépkorsójáról

www.cserepmadar.hu; www.csinyalohaz.hu
Velemér, Őrség; telefon: 06/20 534-2780
cserepmadar@gmail.com

A székely írás egy szó- szótagoló írásrendszer, amelyik rendelkezik egy ábécével is. Az akadémikus tudomány ennek ellenére betűírásként kezeli és nem vesz tudomást a szójeleiről. Azok ugyanis nem származhatnak az arameus írásból, mert annak csak mássalhangzói vannak. Ha közzismertté válna, hogy a székely írásnak szó- és mondatjelei is vannak (ahogyan azt Veit Gaillet az 1500-as években megírta) akkor senki sem venné komolyan a székely írás arameus eredetéről száz éve sulykolt tévtanokat.

E füzetben az egyik legfontosabb, kőkori eredetű szójelünket mutatja be a székely írást négy évtizede kutató szerző. Az „us” (ős) rovásjelről írt fejezet a készülő *Magyar hieroglif írás* c. kötet kéziratából való előzetes.

